

Ammatillisista perustutkinnoista työelämään – Arviointi työllistymisen tukemisesta sekä urasuunnittelu- ja työelämävalmiuksista

9.3 Urasuunnitteluun ja työllistymiseen liittyvien taitojen kehittyminen perustutkintokoulutuksen aikana

Työelämän pelisääntöjä ja vaatimuksia sekä omien vahvuuksien tunnistamista opitaan hyvin, mutta yrittäjyys- ja verkostoitumistaidot kehittyvät selvästi heikommin

Urasuunnitteluun ja työllistymiseen liittyvistä taidoista perustutkinnon suorittaneet kokivat oppineensa koulutuksen aikana parhaiten työelämän pelisääntöjen ja vaatimusten mukaan toimimista, omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä oman opiskelu- ja työkyvyn edistämistä. Heikoimmin kehittyivät puolestaan yrittäjyyteen liittyvien valmiuksien arviointi, työelämän muutoksiin ja epävarmuuteen sopeutuminen sekä työllistymistä edistävien verkostojen luominen. Nämä olivat samoja taitoalueita, jotka myös opetus- ja ohjaushenkilöstö arvioi heikoimmin kehittyviksi koulutuksen aikana.

Tutkinnon suorittaneet arvioivat työmarkkina- ja ammattitiedon hankintaan sekä erilaisten työ- ja työllistymisvaihtoehtojen pohtimiseen liittyvien taitojen kehittymisen kielteisemmin kuin henkilöstö, mutta muilta osin arviot olivat varsin samansuuntaisia. Huomionarvoista kuitenkin on, että monilla osa-alueilla suuri joukko tutkinnon suorittaneista arvioi oppimisensa korkeintaan kohtalaiseksi ja kaikissa taidoissa oli tutkinnon suorittaneita, jotka kokivat osaamisensa kehittyneen heikosti.

Tutkinnon suorittaneiden kokemusten perusteella valmistumisen jälkeiset työllistymisen haasteet liittyivät erityisesti avoimien tai soveltuvien työpaikkojen vähäisyyteen, mutta myös työkokemuksen, osaamisen tai verkostojen puutteeseen sekä puutteisiin työnhakuvalmiuksissa.

Tulokset viittaavat siihen, että nykyiset toimenpiteet urasuunnittelu- ja työllistymistaitojen kehittämiseksi eivät riitä kaikille opiskelijoille. Osa tarvitsee vahvempaa ja tavoitteellisemmin

kohdennettua tukea, jotta keskeiset työelämä- ja urataidot kehittyvät riittävästi.

Monilla opiskelijoilla on puutteita arjen taidoissa – elämänhallinnan ja työelämään siirtymisen taitoja joudutaan harjoittelemaan rinnakkain

Opetus- ja ohjaushenkilöstö sekä koulutuksen järjestäjät korostivat tarvetta vahvistaa opiskelijoiden arjenhallintataitoja ja työelämään siirtymisen valmiuksia nykyistä järjestelmällisemmin. Monilla opiskelijoilla on puutteita arjen rutiineissa, elämänhallinnassa ja vuorovaikutustaidoissa, minkä vuoksi perustaitojen vahvistaminen ennen työpaikalla oppimista on entistä tärkeämpää. Työelämätaitoja tulee harjoitella läpi opintojen. Keskeistä on myös kehittää säännöllisesti työnhakuvalmiuksia, kuten yhteydenottoa työnantajiin, itsensä esittelyä ja hakemusten laatimista, sekä tukea opiskelijoiden työelämäkontaktien rakentumisesta jo opintojen aikana.

Järjestäjät ja henkilöstö nostivat esiin myös enemmän tukea tarvitsevien työllistymisen edistämiseen liittyviä näkökohtia. Maahanmuuttotaustaisten opiskelijoiden kohdalla kielitaidon systemaattinen vahvistaminen nähtiin työllistymisen keskeisenä edellytyksenä. Erityisen ja vaativan erityisen tuen opiskelijoiden osalta korostui tarve kehittää selkeämpiä toimintamalleja työllistymisen tueksi. Myös osa tutkinnon suorittaneista toi esiin, että heidän työllistymistään olivat vaikeuttaneet terveydelliset tai muut henkilökohtaiset syyt.

Koulutuksen järjestäjien sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön vastausten perusteella yhteistyötä työpaikkojen kanssa tulisi tiivistää sopivien työssäoppimispaikkojen löytämiseksi ja tukea työpaikkajaksojen aikana tulisi lisätä. Myös työpaikkoja tulisi tukea täsmätyökykyisten ohjauksessa ja työn räätälöinnissä. Lisäksi tärkeinä pidettiin moniammatillisen yhteistyön tiivistämistä, matalan kynnyksen palvelujen kehittämistä sekä yhteistyön vahvistamista työelämän ja työllisyyspalvelujen kanssa.